

ASIELBEOORDELING BEKEERLINGEN

PUNTEN VOOR ADVIES

Op 30 november 2017 heeft de Tweede Kamer der Staten Generaal een motie aangenomen waarin de regering is verzocht te onderzoeken of de beoordeling van de geloofwaardigheid van bekeerlingen en de seksuele gerichtheid van asielzoekers kan worden verbeterd en hiertoe met voorstellen te komen.¹ In deze bijdrage formuleert onze stichting advies voor het verbeteren van de beoordeling van een bekering in een asielaanvraag. De adviezen zijn ontstaan vanuit onze ervaring in het beoordelen van meer dan 300 dossiers in de afgelopen jaren.

INLEIDING

De IND is nu zes jaar bezig met deskundigheidsbevordering. Er is een 'vaste gedragslijn' bekend welke voorschrijft wat de onderdelen moeten zijn van het onderzoek, die is uitgewerkt in een interne vragenlijst als handreiking voor de gehoren. **Wat echter nog steeds ontbreekt is een duidelijke richtlijn voor de beoordeling van de afgelegde verklaringen.** Onze stichting komt regelmatig tegen dat bij beoordelingen uitgegaan wordt van de eigen context van de IND-medewerker in plaats van de context van de vreemdeling. We zien ook dat er uitgegaan wordt van een eigen invulling van de IND-medewerker omtrent, onder meer, hoe een proces van geloofsafval en bekering wel en niet zou kunnen verlopen en wat de overeenkomsten en verschillen zijn tussen islam en christelijk geloof.² Dit leidt niet tot een deskundige beoordeling. Richtlijnen voor de beoordeling kunnen gevonden worden in diverse bronnen die in de afgelopen jaren zijn gepubliceerd. Er zijn meerdere stukken van deskundigen beschikbaar voor gehoor- en beslismedewerkers. Te denken valt aan:

- lezing dr. Arjan Plaisier, Masterclass 21 juni 2012
- Algemeen rapport prof. dr. Joke van Saane, 'Geloofwaardigheid bekering'
- Stichting Gave, 'Bekering tot Christus'.

Er mag verwacht worden dat IND medewerkers hier gebruik van maken. Stichting Gave realiseert zich dat het behulpzaam is om de informatie toegankelijker te maken. Er wordt daarom gewerkt aan een kortere samenvatting van de hoofdonderdelen van 'Bekering tot Christus' in de vorm van een beknopt naslagdocument. Van de IND mag o.i. verwacht worden dat de kaders van deze deskundigen ook daadwerkelijk de basis vormen voor de beoordeling.

Op de volgende pagina's beschrijven we, voor een aantal onderdelen, de punten die relevant zijn voor de inhoudelijk beoordeling van een bekeringsrelaas. Hierbij reageren we op de onderdelen waar we een onjuiste vraagstelling zien of een onjuiste of onjuist afgewogen beoordeling.

¹ Kamerstuk 34775-VI-67, vergaderjaar 2017-2018

² Sprekend is bijvoorbeeld een recente zaak uit februari 2018 waarvan de rapporten van onze stichting als bijlage bijgevoegd zijn: zaak Z1-39856961409 (zie ons rapport onderdelen D10 en D11) en zaak Z1-39857734523.

Andere regelmatig terugkerende voorbeelden zijn:

- de gedachte dat geloofsafval van de islam zonder gelijktijdige bekering tot een ander geloof wel gepaard hoort te gaan met het afstand nemen van godsgeloof in algemene zin, hetgeen een exclusief westerse gedachte is.
- de opvatting dat niet aannemelijk is dat iemand risico's neemt zoals bv het uitnodigen van iemand voor een huiskerk waarbij dan kennelijk het uitgangspunt is dat mensen per definitie risicomijdend gedrag vertonen.

ALGEMEEN

Hier onder een aantal algemene punten om te komen tot een goede beoordeling:

1. Van processen van geloofsafval en bekering bestaat geen blauwdruk, elk relaas is uniek. (lezing dr. Arjan Plaisier, Masterclass 21 juni 2012). Het verhaal van verzoeker is leidend. Voor de beoordeling is de context waarbinnen het relaas zich gesteld afspeelt bepalend, niet de eigen context van de gehoor- en beslismedewerker.³
2. Vraagstelling moet er op gericht zijn dat verzoeker zijn motieven voor en proces van geloofsafval en/of bekering inzichtelijk maakt, niet dat de gehoormedewerker het moet kunnen begrijpen. Bedacht moet worden wat Blaise Pascal ooit schreef: "Het hart kent redenen die de rede niet kent." Of van dr. Arjan Plaisier: "Je komt op het gebied van het heilige."
3. Ondanks alle opleidingsinspanningen kan niet verwacht worden dat alle medewerkers in staat zijn de verklaringen van de vreemdeling vanuit eigen deskundigheid adequaat te beoordelen. Om de deskundigheid van beoordelingen te borgen dient bij de beoordeling dan ook kenbaar gebruik gemaakt te worden van de in Inleiding vermelde literatuur. Voor aspecten in het relaas van een vreemdeling waarin deze literatuur niet voorziet dient een deskundigenadvies ingewonnen te worden conform procedurerichtlijn 2013/32/EU art. 10 lid 3 sub d.
4. Medewerkers dienen zich bewust te zijn van de eigen kaders van kennis en overtuiging die een eigen objectieve beoordeling in de weg kunnen staan.⁴ Het bestuursorgaan dient zich er van bewust te zijn dat sommige gehoor- en beslismedewerkers zodanig sceptisch kunnen staan tegen over geloof en religie dat een open communicatie daardoor verhinderd wordt.⁵ Intervisie is hiervoor cruciaal.
5. Bij de keuze van een tolk voor een gehoor dient rekening gehouden te worden met mogelijke gevoeligheid tussen een moslim-tolk en de vreemdeling die een open communicatie in de weg kan staan.⁶

SPECIFIEK

Hieronder gaan we verder in op specifieke zaken die een rol spelen in de beoordeling van een bekeringsrelaas. We bespreken: geloofsafval, bekering, betekenis van het christelijk geloof, kennis en praktijk van het christelijk geloof, verklaring van kerken en deskundigen en de rol van tolken.

Bij al deze zaken zien we knelpunten in de huidige beoordelingen. Hierin blijkt dat er in de praktijk geen duidelijke richtlijnen zijn voor de beoordeling en ook dat de 'vaste gedragslijn' niet altijd op adequate wijze wordt gevolgd.

NB: bij de concretisering zal het vaak gaan over mensen met een moslimachtergrond aangezien dat de grootste groep 'bekeerlingen' is onder asielzoekers.

Geloofsafval

1. Indien het vorige geloof alleen gepraktiseerd werd onder dwang en niet uit overtuiging, kan niet verwacht worden dat iemand nader kan verklaren omtrent de redenen voor geloofsafval. Iemand kan gevraagd worden waarom de islam kennelijk niet aanspreekt of voldoet, maar dat is het dan wel zo'n beetje. Bedoeling is inzicht te krijgen in de persoonlijke betekenis en de beleving van het vroegere geloof, niet de verantwoording voor het niet aanhangen van een geloof dat verzoeker nooit gehad heeft.
2. Over processen van geloofsafval heeft Van Saane geschreven. Deze informatie moet toegankelijker worden gemaakt voor de gehoor- en beslismedewerkers. Gave heeft het voornemen om dit jaar een overzicht van de verschillende vormen van geloofsafval cq. -switch beschikbaar te stellen.
3. Bij de geloofwaardigheid van de motieven voor geloofsafval dient uitgegaan te worden van de context van verzoeker, niet van de eigen context van het bestuursorgaan. Derhalve mag bijvoorbeeld niet verwacht worden dat verzoeker in

³ Vergelijk uitspraak Rb Utrecht d.d 30 november 2017NL17.5632

⁴ UNHCR, "GUIDELINES ON INTERNATIONAL PROTECTION: Religion-Based Refugee Claims under Article 1A(2) of the 1951 Convention and/or the 1967 Protocol relating to the Status of Refugees", par. 27c.

⁵ UNHCR, "GUIDELINES ON INTERNATIONAL PROTECTION: Religion-Based Refugee Claims under Article 1A(2) of the 1951 Convention and/or the 1967 Protocol relating to the Status of Refugees", par. 27f; zie bv ook uitspraak rechtbank Utrecht d.d. 24-10-2016 inzake AWB 16/21908.

⁶ idem.

zijn beweegredenen betreft dat er, buiten zijn context en ervaringen, ook een gematigder vorm van de islam mogelijk is of zou zijn dan de islam met welke verzoeker ervaring heeft en geconfronteerd is geweest.

4. Afstand nemen van de islam houdt niet in afstand nemen van religie of godsgeloof. Als verzoeker verklaart dat hij na geloofsafval van de islam nog een godsgeloof had hoeft hij de reden daarvan niet te kunnen uitleggen alsof de normale verwachting is dat iemand atheïst is wordt. Zulk een verwachting komt immers voort uit de eigen context van de gehoor- of beslisambtenaar en niet uit de context van verzoeker die afkomstig is uit een land waar religie en godsgeloof veel meer normaal is dan in Nederland.⁷

Bekering

1. Het is belangrijk onderscheid te maken tussen interessestemotieven en bekeringsmotieven. Voor interesse motieven bestaan geen criteria, dat kan van alles zijn, tot aan de bedoeling om te bewijzen dat de Bijbel niet waar kan zijn. Ook de wetenschap dat je als Afghaanse of Iraanse bekeerling mogelijk een status kunt krijgen is een interessestemotief. Hoe bedenkelijk sommige interessestemotieven ook zijn, het kan wel leiden tot een oprechte bekering. Het is niet het interessestemotief dat beoordeeld dient te worden maar het bekeringsmotief. Daarbij moet wel bedacht worden dat de vreemdeling zelf dat onderscheid niet goed in beeld hoeft te hebben, maar in de beoordeling dient het onderscheid wel kenbaar besproken te worden.⁸
2. Bij de bekeringsmotieven mag verwacht worden dat verzoeker in staat is de betekenis ervan voor hem persoonlijk te verwoorden.
3. Het is, in de beoordeling, belangrijk goed onderscheid te maken tussen hoofd- en bijzaken. We zien te vaak dat de geloofwaardigheid van bekering betwijfeld wordt enkel op grond van beoordeling van bijzaken terwijl de hoofdzaken van het relaas niet kenbaar in de motivering meegewogen worden.⁹
4. Tot de hoofdzaken behoort in elk geval hetgeen besproken is in 'Bekering tot Christus' van Stichting Gave, versie 4.3 H. 4, 5, 8 en 9. Het besluit dient zich hier kenbaar rekenschap van te geven. Gave werkt aan een samenvattend overzicht, zodat dit beter toegankelijk is voor gehoor- en beslisambtenaren.
5. Met name bij een (overwegend) actieve vorm van bekering is het onjuist te vragen naar het 'moment van bekering'. Wel kan gevraagd worden naar belangrijke momenten in het proces.
6. In het proces kunnen perioden van twijfel en perioden van overtuiging/zekerheid elkaar afwisselen. Een bekeringsproces is niet noodzakelijk lineair maar kan door hoogte- en dieptepunten heengaan.
7. Een losse vraag als "Hebt u twijfel gehad voordat u u bekeerde?" is in het algemeen weinig zinvol, zeker als de vraag al snel in het begin gesteld wordt terwijl het bekeringsproces nog niet goed voor het voetlicht is gekomen (wat we bij Gave nog alles zien gebeuren). Vragen of iemand twijfel heeft gekend kan alleen zinvol plaatsvinden binnen de context van het proces van bekering. Voor de beoordeling mag niet leidend zijn de opvatting dat er een periode van twijfel geweest moet zijn of dat een periode van twijfel juist afbreuk doet aan het proces van bekering. (Beide aannames komt Gave tegen in beschikkingen). Voor de beoordeling is relevant of de gestelde twijfel dan wel het gestelde ontbreken van twijfel passend is binnen de context van het relaas waarbij zowel de achtergrond van verzoeker als de wijze waarop kennisgemaakt is met het christelijke geloof factoren zijn die meegewogen dienen te worden.
8. Een verwachting dat verzoeker nagedacht moet hebben over de mogelijke negatieve gevolgen van de bekering in land van herkomst dient gemotiveerd te worden vanuit de context van verzoeker en zijn persoonlijke relaas.
9. Betreffende een gestelde bekering van een minderjarige geldt als uitgangspunt dat eenieder, ongeacht leeftijd, het fundamentele recht heeft op (keuze van) een eigen geloofsovertuiging en dat voor de beoordeling van de mogelijkheid om dat recht te gelede te maken gelet moet worden op de ontwikkelende vermogens van de

⁷ Overigens blijken ook veel Nederlanders die niet kenbaar een godsdienst aanhangen wel geloof te hechten aan het bestaan van een hogere macht (aangeduid met agnosticisme en 'ietsisme'). Daar hoeft niemand zich voor te verantwoorden, ook een asielzoeker niet.

⁸ In de rapporten van onze stichting worden 'kennismaking met het christelijke geloof' en 'motieven voor en proces van bekering' onderscheiden, ook al kunnen deze uiteraard vloeiend in elkaar overlopen. In het onderdeel 'kennismaking' komen interessestemotieven aan de orde, ten onderscheid van bekeringsmotieven die in het volgende onderdeel een plaats krijgen.

⁹ zie bv ABRvS 201701440/1/V2 d.d 13 november 2017

minderjarigen welke niet afhankelijk zijn te stellen van leeftijd maar van ervaring, cultuur en de mate van ondersteuning en verwachting van de ouders. (zie 'UN A/70/286 - The rights of the child and his or her parents in the area of freedom of religion or belief' en 'Gerrison Landsdown - The evolving capacities of the child'.)

10. Verwachtingen als dat verzoeker zich moet kunnen uitspreken over geweld in het christendom, of dat verzoeker zich verdiept moet hebben in andere godsdiensten en/of de diverse stromingen binnen het christelijke geloof zijn meestentijds afkomstig uit de eigen context van de gehoor- of beslismedewerker en zijn beslist onjuist indien de verwachtingen niet gemotiveerd zijn vanuit de context van verzoeker en van zijn relaas.
11. Er mag bij motieven als 'liefde en vergeving' niet oppervlakkig geoordeeld worden dat deze als bekeringsmotief niet aannemelijk zijn omdat liefde en vergeving in de islam ook voorkomen. Ook mag niet oppervlakkig worden tegengeworpen dat het christelijke geloof ook verplichtingen kent indien de verplichtingen in de islam een reden waren voor afkeer van de islam. Er dient met kennis van zaken gemotiveerd te worden, hetgeen inhoudt dat de gehoorambtenaar zich rekenschap geeft van de wezenlijke verschillen die er tussen christelijk geloof en islam bestaan op deze punten zoals bijvoorbeeld besproken in 'Bekering tot Christus' van de Stichting Gave.

Betekenis van het christelijke geloof

1. De betekenis van het christelijke geloof voor verzoeker zal aanvankelijk gerelateerd zijn aan de motieven voor bekering. Naarmate iemand zich verder ontwikkelt in het christelijke geloof is het denkbaar dat de betekenis van het christelijke geloof mee ontwikkeld en in toenemende mate los komt te staan van de oorspronkelijke motieven voor de bekering. Naarmate de bekering langer gelden heeft plaatsgevonden is onderzoek naar de oorspronkelijke motieven voor en proces van bekering steeds minder relevant en dient de focus meer te liggen op de actuele betekenis van het christelijke geloof voor betrokkene.
2. In geval van een opvolgende aanvraag indien de bekering in een eerdere aanvraag ongelooftwaardig is geacht dient hier rekening mee gehouden te worden. Ook indien de motieven voor bekering in de eerdere aanvraag niet aannemelijk werden bevonden is het niet voor de hand liggend om te verwachten dat verzoeker alsnog zijn aanvankelijke motieven voor bekering aannemelijk maakt. Hierin speelt ook mee, dat de in de eerdere aanvraag opgevoerde motieven daadwerkelijke interessomotieven waren en derhalve in de ogen van anderen 'ongerijmd' mogen zijn (zie par. 'bekering, punt 1), terwijl verzoeker in zijn geloofsontwikkeling tot een beter begrip van het christelijke geloof is gekomen en daarmee tot een oprecht geloof, dat zich kan uiten in een aannemelijke verklaring omtrent de betekenis van het christelijke geloof voor hem persoonlijk ex nunc.

Kennis van het christelijke geloof

1. Er dienen open vragen gesteld te worden waarbij betrokkene de ruimte heeft te verklaren omtrent hetgeen hij positief wel weet in plaats van gesloten vragen die kunnen dienen ter vaststelling van hetgeen verzoeker niet weet.
2. Niet verwacht mag worden dat verzoeker kennis heeft van alle delen van de Bijbel.
3. Kennis van het aantal bijbelboeken en de namen van de discipelen hebben geen betekenis in het kader van de beoordeling van de geloofwaardigheid van bekering aangezien een ieder wel in staat is dit soort zaken uit het hoofd te leren.
4. Een belangrijke vraag is: "Wat is een favoriet bijbelgedeelte van u en kunt u uitleggen waarom het een favoriet gedeelte is". (Let op: het is minder handzaam om te vragen "Wat is uw favoriete bijbelgedeelte" alsof er maar één favoriet kan zijn of er slechts één bij uitstek favoriet is.)
5. Een goede vraag is ook: "Wat moeten mensen volgens u weten van het christelijke geloof?"¹⁰ Dit nodigt uit om het persoonlijke geloof naar voren te brengen.
6. Een minder goede vraag is: "Wat is de kern van het christelijke geloof?" Deze vraag levert immers veelal korte, niet-persoonlijke standaardantwoorden op. Wordt deze vraag gesteld, dan mag nooit tegengeworpen worden dat verzoeker slechts een algemeen antwoord geeft. Immers, vragen naar de kern van iets is vragen naar het algemene.

¹⁰ Kwam onze stichting recent tegen in een gehoorrapport.

7. Aangaande de aannemelijkheid van verklaringen omtrent een bijbelgedeelte dat verzoeker naar voren brengt dient in aanmerking te worden genomen dat eenzelfde gebeuren op meerdere plaatsen in de Bijbel beschreven kan zijn met onderlinge verschillen. Ook kunnen verhalen en gelijkenissen met verschillende benamingen aangeduid worden. Indien de beslismedewerker meent gronden te hebben om de aannemelijkheid van de verklaringen in twijfel te trekken dient hij dat goed te motiveren met blijk van ter zake doende kennis dan wel op basis van ingewonnen deskundigenadvies.
8. Bij onzekerheid of twijfel over de correctheid van een aangehaald bijbelgedeelte en over de aannemelijkheid van verklaringen omtrent een kerkelijk gebruik dient deskundigenadvies ingewonnen te worden conform procedurerichtlijn 2013/32/EU art. 10 lid 3 sub d.
9. Er mag niet van worden uitgegaan dat iemand veel weet van de specifieke stroming en de geschiedenis van de kerk waar iemand bij aangesloten is. Zulk een verwachting komt vaak voort uit de eigen context van de gehoor- of beslismedewerker (bijvoorbeeld de gedachte dat een bekering een kwestie is van een soort vergelijkend warenonderzoek).
10. Wel mag verwacht worden dat verzoeker kan vertellen wat er in de kerk gebeurt voor zover hij daar vanuit eigen waarneming weet van kan hebben. Het kunnen benoemen van functies in de kerk hoort daar niet noodzakelijk bij.
11. Er mag niet zonder meer verwacht worden dat verzoeker titels weet te noemen van liederen die in de kerk gezongen worden. Er kan wel naar gevraagd worden. Beter is te vragen of de vreemdeling kan verklaren omtrent de inhoud van liederen die in de kerkdienst gezongen worden, voor zover de taal daarvoor geen belemmering vormt. Ook is het zinvol te vragen naar de betekenis die liederen voor verzoeker persoonlijk hebben.

Praktijk van het christelijke geloof

1. Niet verwacht mag worden dat verzoeker zijn keuze voor een kerk of verandering van kerk baseert op inhoudelijke theologische verschillen of op verschillen in kerkelijke gebruiken tussen kerken en kerkgenootschappen/stromingen, tenzij verzoeker zelf aangeeft dat zulke overwegingen wel een rol hebben gespeeld.
2. Indien verzoeker twee keer gedoopt is doet dat niet op voorhand afbreuk aan de oprechtheid en geloofwaardigheid ten aanzien van het geloof van verzoeker. In de beoordeling hiervan dient meegewogen te worden of de tweede doop vanuit context van de kerkelijke ervaringen van betrokkene en de ontwikkeling van zijn doopopvatting aannemelijk is. Hierin dient bijvoorbeeld betrokken te worden dat kerken verschillen in de opvatting op welke wijze doop kan dan wel moet plaatsvinden.

Verklaringen kerken en deskundigen

1. Als officieel beleid is het volgende kenbaar gemaakt: "Behoudens de verklaringen van de vreemdeling zelf over zijn geloof, de wijze waarop hij daarmee in contact is geraakt en het proces van overgang van het ene naar het andere geloof, kunnen ingebrachte documenten -waaronder begrepen een doopakte- en verklaringen van derden (veelal kerkvoorgangers) elementen zijn, die de gestelde bekering aannemelijk maken."¹¹
2. In de praktijk is vaak het uitgangspunt dat de beoordeling van de geloofwaardigheid van bekering in de context van een asielaanvraag is voorbehouden aan de IND en dat het allereerst aan de vreemdeling is om ten overstaan van de IND geloofwaardige verklaringen af te leggen. Ofschoon dit op zich juist is, is de consequentie in de praktijk nogal eens dat verklaringen kennelijk pas waarde krijgen indien de IND al overtuigd is geraakt door de eigen verklaringen van de vreemdeling, hetgeen betekent dat de verklaringen van kerken en theologen er feitelijk niet toe doen.
3. De waarde van een verklaring van kerken en theologen dient te allen tijde inhoudelijk meegewogen te worden. Daarbij is in aanmerking te nemen de overtuigingskracht van de verklaring en de mate waarin de verklaring van een kerk of theoloog de eigen verklaringen van de vreemdeling, waarover op zichzelf genomen nog twijfel kan bestaan, bevestigen of ondersteunen kan.
4. Ten aanzien van verklaringen van deskundigen zoals de Commissie Plaisier, prof. Dr. Van Saane en onze stichting dient uitdrukkelijk vastgelegd te worden dat deze ten allen tijde inhoudelijk meegewogen dienen te worden. Voor zover het bestuursorgaan meent dat er verschil is tussen de beoordeling van de geloofwaardigheid van bekering in

¹¹ Pleitnotitie inzake ABRvS 201109839/1, blz. 3

wetenschappelijke zin en de geloofwaardigheid van bekering in de context van een asielaanvraag dient te allen tijde inzichtelijk gemaakt worden wat in de individuele zaak het verschil maakt. Er kan bv de kwestie zijn van de 'algemene geloofwaardigheid' van de vreemdeling zoals beoordeeld in een eerdere asielaanvraag. Als dat als afwijzingsgrond een rol speelt dient dat ook kenbaar aangevoerd te worden. Onze stichting houdt ook rekening met zulke factoren indien ze blijkens de dossierstukken een rol blijken te spelen.

Tolken

1. In de IND *Nieuwsbrief voor Tolken* van december 2012 zijn aanbevelingen opgenomen.
2. In de loop van 2013 heeft onze stichting gemerkt dat de aanbevelingen opgevolgd werden. Tolken lichten uit eigen beweging een vertaling nader toe, bijvoorbeeld door aan te geven welk woord in de taal van de asielzoeker is gebruikt of dat een woord in de ene taal twee verschillende betekenissen kan hebben in de andere taal. De laatste jaren is de aandacht hiervoor, blijkens de vele dossierstukken die wij onder hebben gehad, weer weggeëbd.
3. De aanbevelingen van 2012 dienen voortdurend onder de aandacht te blijven. Het is aan te bevelen als de gehoorambtenaar ook aan het begin van elk gehoor de tolk uitdrukkelijk verzoekt om bij specifieke termen aan te geven op welke wijze deze vertaald zijn.
4. Er dient rekening mee gehouden te worden dat een tolk vanuit zijn geloof niet of bereid is bepaalde verklaringen van de vreemdeling onverkort en correct te vertalen. Onze stichting blijft signalen ontvangen dat er op dit punt problemen zijn. De vreemdeling dient er daarom uitdrukkelijk op gewezen te worden dat hij het kan aangeven en op welke wijze als hij lopende het gehoor zich geïntimideerd voelt door de tolk.

COLOFON

AUTEURS

Dr. Marnix Visscher
Coördinator juridische ondersteuning
Marco Vos
Senior beleidsmedewerker

23 maart 2018

JURIDISCHE ONDERSTEUNING GAVE

De afdeling juridische ondersteuning geeft advies aan kerken en vrijwilligers aangaande vragen die liggen op het terrein van het vreemdelingenrecht. De afdeling biedt ook ondersteuning aan christenen die asiel aanvragen op grond van vrees voor geloofsvervolgung.

Stichting Gave

Marie Curiestraat 35
3846 BW Harderwijk
T 0341 - 460 328
www.gave.nl | juridisch@gave.nl
IBAN NL85 INGB 0006 9900 56